

Dílo: Nikola Šuhaj loupežník (I. Olbracht)

Předmět: ČJ - rozbor děl

Přidal(a): TerkaCZ

Rozbor: Nikola Šuhaj loupežník

Základní údaje o díle

- **Literární žánr:** novela, balada
- **Literární druh:** epika
- **Literární forma:** próza
- **Rok vydání:** 1933
- **Překlad:** originál je v češtině
- **Určení čtenářům:** milovníkům české meziválečné literatury, zájemcům o lidovou tvorbu, historické a sociální romány

Téma

- Osud zbojníka jako symbolem odporu proti útlaku a nespravedlnosti.
- Život a zbojníčina v karpatských lesích po první světové válce.
- Konflikt mezi přírodou, zákonem a lidskou touhou po svobodě.
- Tragédie člověka a společenské proměny v období poválečných zmatků.

Hlavní myšlenka

- Naglasnění síly lidského boje za spravedlnost a svobodu i za cenu života.
- Kritika společenských nespravedlností a tvrdého zákona.

- Oslava legendy a mýtu o hrdinovi, který je zároveň člověkem se všemi slabostmi.

Námět

- Vyprávění o skutečné postavě Nikoly Šuhaje, zbojníka, jehož život a legenda jsou tkány do širšího společenského a přírodního rámce.
- Autor využívá jak historické fakty, tak lidovou slovesnost a mýtus.

Motivy

- **Zbojníci a boj za svobodu:** odboj a odpor v nesvobodné společnosti.
- **Příroda a horské prostředí:** drsný kraj jako pozadí příběhu i jako metafora.
- **Láska a věrnost:** vztahy, které ukazují lidskou stránku Petra Šuhaje.
- **Smrt a osud:** neodvratnost a tragika hrdiny.

Kompozice a struktura

- Kompozice je rámcová s vypravěčem, který přibližuje příběh ze tří úhlů pohledu.
- Děj je chronologicky rozvíjený, doplněný o balady a legendy z okolí.
- Kombinuje realismus s poetickou atmosférou venkovského prostředí.

Vypravěč a úhel pohledu

- Vypravěčem je anonymní vypravěč s er-formou s vševědoucím stylem.
- Vkládá i úvahy, reflexe a lidové pohledy, čímž zvyšuje autenticitu i mystiku příběhu.

Jazyk a styl

- Jazyk je spisovný s prvky dialektu, lidové mluvy a poetickými obrazy.

- Styl je výrazně poetický, místy epický, s bohatými popisy přírody a emocí.
- Autor využívá opakování a rytmických prvků připomínajících baladickou tradici.

Charakteristika postav

- **Nikola Šuhaj** – statečný zbojník, symbol odporu i tragédie, který je zároveň obyčejným člověkem s city a slabostmi.
- **Božena** – Nikola Šuhajova věrná láska, představuje ženský princip opory, něhy a lidskosti.
- **Stará matka** – postava ztělesňující moudrost, tradici a spojení s rodinou.
- **Farář** – symbol církevní autority a mravního kodexu doby.
- **Vojenský důstojník** – představitel zákona a státní moci, antagonistický prvek v příběhu.

Časoprostor

- **Místo:** Karpatské hory a oblast kolem Užhorodu, přírodní a vesnické prostředí.
- **Čas:** období po první světové válce, konkrétně 1920. léta.

Stručný obsah díla

Novela líčí život a osud zbojníka Nikoly Šuhaje, který se ve vypjatém poválečném období stává legendární postavou místního lidu. Nikola je obrazem hrdiny i obyčejného muže, který nevydrží nespravedlnost a útlak, a raději se postaví moci, i když to znamená návrat do zákazu a nebezpečí. Příběh sleduje jeho útěk, lásku k Boženě, souboje s policií i tragický konec.

Podrobný děj

Příběh začíná v nitru Karpatských hor, kde Nikola Šuhaj žije ve složitém období po první světové válce, kdy se hranice mění, zákony jsou nejasné a lidé žijí pod tvrdou vojenskou a policejní

kontrolou. Nikola, jehož minulost je poznamenána válkou, se rozhodne připojit k zbojníkům, kteří bojují proti útlaku a nespravedlnosti. Jeho čin je poháněn nejen zoufalstvím, ale i ideálem spravedlnosti a touhou po svobodě.

Nikola se stává vůdcem skupiny, která vzbuzuje respekt i strach; přitahuje k sobě lidi z různých vrstev, od věrných kamarádů po nevinné obyčejné vesničany. Vztahuje se zvláštní pouto mezi ním a Boženou, jeho láskou a životní oporou, která ho sleduje i v nebezpečí.

Román popisuje Nikolu ve chvílích klidu i válečných potyček, cestách po horách, útěcích před policií a dramatických střetech s vojenskými jednotkami. Autor využívá bohatých popisů přírody a atmosféry Karpatských lesů, které tvoří nejen kulisu, ale i symbolickou tematiku příběhu.

Postupem času je Nikola stále více izolovaný, jeho legendární pověst roste, ale také jeho okolí trpí následky jeho činů. Závěr je tragický: Nikola je chycen, odsouzen a popraven, ale jeho odkaz a legenda přetrvávají v paměti lidí jako symbol boje za svobodu a spravedlnost.

Vlastní zhodnocení

Nikola Šuhaj loupežník je silným a poetickým dílem, které navzdory své jednoduchosti nabízí hluboký pohled na lidskou odvahu, nespravedlnost i tragédii. Autor mistrně vystihuje krásu i drsnost přírody Karpatských hor i křehkost lidského života v těžkých časech. Nejvíce mě oslovila atmosféra legendy a mýtu, kde se historie prolíná s lidovou slovesností, a postava Nikoly jako symbol člověka, který stojí za svými ideály i přes svůj pád. Dílo je zároveň připomínkou univerzálních otázek spravedlnosti, odvahy a svobody, které jsou aktuální dodnes.